

Η Πλατεία Θεάτρου, μία από τις πλέον υποβαθμισμένες και προβληματικές περιοχές του Ιστορικού Κέντρου των Αθηνών και η προσπάθεια για την ανάπλασή της, αποτέλεσαν το αντικείμενο του αρχιτεκτονικού διαγωνισμού της Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων και Αναπλάσεων (ΕΑΧΑ).

Τα καθημερινά, πλέον, φαινόμενα παραβατικότητας, η συρροή περιθωριακών κοινωνικών στρωμάτων, ο οικονομικός μαρασμός, η πολεοδομική υποβάθμιση, έχουν μετατρέψει την περιοχή του θεάτρου και των γειτονικών δρόμων σε «απαγορευμένο τόπο», τόσο για τους διαμένοντες στο συγκεκριμένο σημείο της πρωτεύουσας, όσο και για τους περαστικούς.

Στόχος του διαγωνισμού, η αναβάθμιση της αισθητικής και περιβαλλοντικής ποιότητας του χώρου, η ανάδειξη των πολιτιστικών στοιχείων του, η προσβασιμότητα και η απόδοσή του στους πεζούς, η δημιουργία μιας γειτονιάς στο κέντρο της Αθήνας και η αποκατάσταση της ασφάλειας στην περιοχή.

Ειδικότερα, αντικείμενο του διαγωνισμού προσεδίωσαν ήταν ο ανασχεδιασμός της Πλατείας Θεάτρου, της οδού Θεάτρου, της οδού Διπλάρη, καθώς και των δύο καθέτων στην οδό Μενάνδρου οδών, που καταλήγουν στην Πλατεία Θεάτρου.

Η βασική πρόταση συνοδεύεται από επιμέρους άλλες για: (α) τον άξονα της οδού Μενάνδρου: σύνδεση Πλατείας Θεάτρου και προτεινόμενης νέας πλατείας του Δήμου Αθηναίων (Μενάνδρου και Ξούθου), στην περιοχή του Εθνικού Θεάτρου, (β) τον άξονα της οδού Θεάτρου - Βαρβακείου Αγοράς (κάθετος στην οδό Αθηνάς), (γ) παρεμβάσεις στις όψεις (οδού Θεάτρου από Σωκράτους μέχρι Μενάνδρου) ως τρίτη διάσταση του δημόσιου χώρου.

Ως βασικές επιδιώξεις ορίστηκαν οι: (i) αναβάθμιση της αισθητικής και περιβαλλοντικής ποιότητας του χώρου, (ii) ανάδειξη πολιτιστικών στοιχείων της περιοχής, (iii) προσβασιμότητα και απόδοση του δημοσίου χώρου στους πεζούς, (iv) επαναφορά της κατοικίας στο κέντρο, (v) δημιουργία αισθησης ασφάλειας στην περιοχή.

Οι προτάσεις για την

Σε ό,τι αφορά το συγκεκριμένο αρχιτεκτονικό διαγωνισμό προσεδίωσαν η αρχιτέκτων - πολεοδόμος, πρόεδρος και διευθύνουσα σύμβουλος της «ΕΑΧΑ ΑΕ», **Ντόρα Γαλάνη**, δήλωσε στο Ε.Δ.:

«Η “Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας ΑΕ” είχε ως εταιρικό της σκοπό, μεταξύ άλλων, και σειρά μελετών και έργων, που στο σύνολό τους στόχευαν στην ανάπλαση του Ιστορικού Κέντρου της Αθήνας. Ήδη από

που περικλείει την Πλατεία Θεάτρου, την περιοχή “Γεράνι”, το τρίγωνο μεταξύ των οδών Πειραιώς, Αθηνάς, Ευριπίδου. Αφετέρου η εμμονή - υπόσχεσή μας για “περισσότερη Αρχιτεκτονική” στην πόλη μας, με την επιλογή της εκ νέου χρήσης του θεσμού των αρχιτεκτονικών διαγωνισμών που -τουλάχιστον για την Αθήνα- είχε σε μεγάλο βαθμό υποβαθμιστεί, αν όχι ξεχαστεί.

Αποτέλεσε αυτονόητη παραδοχή, όπως άλλωστε διατυπώνεται και στην

Στόχος η αναζήτηση ενός νέου προσώπου για την Πλατεία Θεάτρου

τον Απρίλιο του 2010 ο σκοπός επεκτάθηκε δυναμικά σε όλη την επικράτεια και η επωνυμία της τροποποιήθηκε σε “Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων & Αναπλάσεις ΑΕ”.

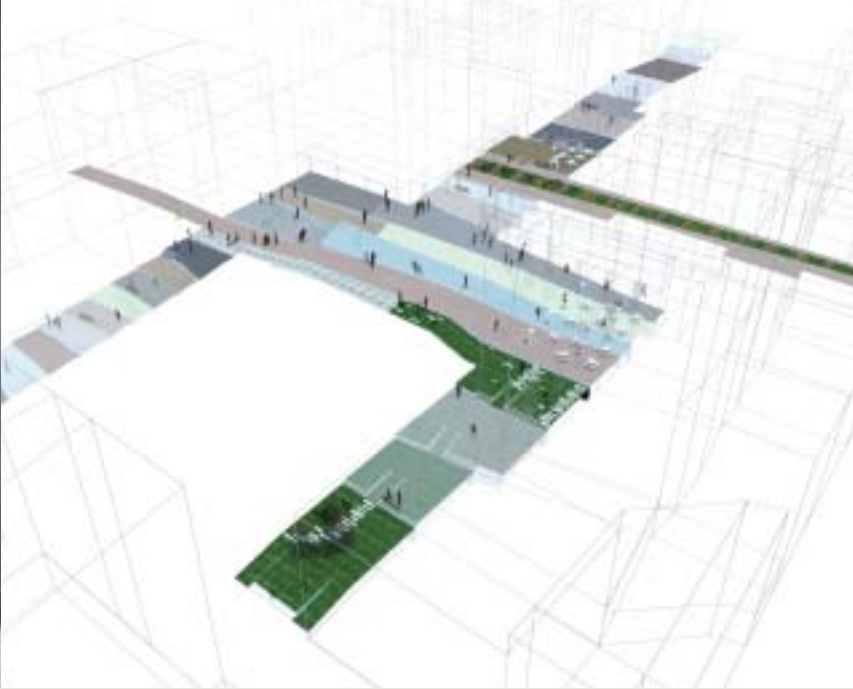
Η ιδέα για τη διεξαγωγή του αρχιτεκτονικού διαγωνισμού με θέμα την ανάπλαση της περιοχής της Πλατείας Θεάτρου -που χωρικά περιλαμβάνεται στην περιοχή της αρχικής αρμοδιότητας της “ΕΑΧΑ ΑΕ”- γεννήθηκε την άνοιξη του 2010 όταν λειτουργήσαν αθροιστικά δύο παράλληλοι προβληματισμοί.

Αφενός ο προβληματισμός όλων μας για τη συνεχιζόμενη υποβάθμιση του Ιστορικού Κέντρου της πόλης και πιο συγκεκριμένα του τμήματος αυτού

προκήρυξη του διαγωνισμού, ότι η αρχιτεκτονική - πολεοδομική προσέγγιση δεν αρκεί από μόνη της για την ανατροπή του σκηνικού ούτε για την απομάκρυνση των φαινομένων γκετοποίησης που έχουν, δυστυχώς, εμφανιστεί στην ευρύτερη αυτή περιοχή. Αντίθετα, αποτελεί πράξη ευθύνης και δίνει σαφές στίγμα της πρόθεσης της πολιτείας να είναι παρούσα και να αναζητεί λύσεις για μια νέα εικόνα, αλλά και λειτουργία για το κέντρο της».

Και συμπληρώνοντας τόνισε: «Από τα παράλληλα μέτρα που θεωρούμε αναγκαία για την ανάκτηση της περιοχής αναφέρουμε κυρίως (αφού η αντιμετώπιση του μεταναστευτικού, των ναρκωτικών, της εγκληματικότητας

Επιμέλεια: **ΦΡ. ΚΑΒΑΛΑΡΗ**

✓ Ο διαγωνισμός προκηρύχθηκε τον Ιούλιο του 2010 και η Κριτική Επιτροπή που αποτελείται από τους: **Λίζα Σιόλα**, πρόεδρο (Δήμος Αθηναίων - ΕΑΧΑ ΑΕ), **Ευάγγελο Λυρούδια** (ΣΑΔΑΣ - ΠΕΑ), **Μπούκη Μπαμπάλου - Νουκιάκη** (ΕΜΠ), **Νίκο Φιλικιάκη** (ΤΕΕ) και **Jesús Aparicio** (ΕΕ) επέλεξε -ανάμεσα σε 31 συμμετοχές- τις προτάσεις που ανταποκρίθηκαν με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο στην προκήρυξη. Συγκεκριμένα, απονεμήθηκαν 3 βραβεία και 5 ισότιμες εξαγορές.

Όλες οι συμμετοχές θα εκτεθούν μετά από σχετική ανακοίνωση της ΕΑΧΑ ΑΕ, η οποία προτίθεται να τις συμπεριλάβει σε σχετική έκδοση.

ανάπλαση της Πλατείας Θεάτρου

και της κάθε είδους παραβατικότητας δεν είναι δυνατόν να αποτελέσουν αντικείμενο του σύντομου αυτού κειμένου), στην προσπάθεια να αποκτήσουμε σταδιακά γειτονίες του κέντρου, που να λειτουργούν όλο το 24ωρο, διατηρώντας επιχειρήσεις εμπορίου και βιοτεχνιών, που με δυσκολίες παρέμειναν στην περιοχή, φέρνοντας με κίνητρα κι άλλες, αλλά και αναζητώντας με κάθε τρόπο το πιο σημαντικό, κατοίκους για την περιοχή.

Στόχος του διαγωνισμού, ήταν η αναβάθμιση της περιοχής, η αναζήτηση νέου προσώπου για την Πλατεία Θεάτρου (αντιμετωπίζοντας όχι μόνον την επιφάνεια της πλατείας, αλλά το χώρο στις τρεις του διαστάσεις), αλλά και η διατύπωση προτάσεων για την οδό Μενάνδρου, τον άξονα που οδηγεί προς το Εθνικό Θέατρο και την πλατεία που προτίθεται ο Δήμος Αθηναίων να διαμορφώσει στο χώρο του κτιρίου του NAT, το οποίο κατεδαφίστηκε).

Η κα Γαλάνη επισήμανε, επίσης, ότι θα ακολουθήσουν η έκθεση όλων των συμμετοχών και η σχετική έκδοση, «που είναι καθοριστικά στοιχεία της όλης διαδικασίας και αποτελούν σημαντική συμβολή στο διάλογο που επιδιώκουμε για την ανάκτηση της υποβαθμισμένης περιοχής της Αθήνας μας».

Προβληματισμός για το μέλλον της περιοχής

Ηρχιτέκτων - πολεοδόμος και πρόεδρος της Κριτικής Επιτροπής, **Λίζα Σιόλα**, έκανε την παρακάτω δήλωση: «Ο αρχιτεκτονικός διαγωνισμός προσεδείων με θέμα την Ανάπλαση της Περιοχής της Πλατείας Θεάτρου είναι ο πρώτος από μία σειρά διαγωνισμών που εξαγγέλθηκαν από το ΥΠΕΚΑ και υλοποιούνται από την "ΕΑΧΑ ΑΕ", με στόχο την ανάπλαση περιοχών του Κέντρου της Αθήνας.

Ο πρώτος, λοιπόν, διαγωνισμός αποκτά ιδιαίτερα συμβολικό χαρακτήρα, γιατί αφενός έχει παρέλθει πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα από τότε που η πολιτική βούληση διάλεξε τη διαδικασία του αρχιτεκτονικού διαγωνισμού για την ανάπλαση περιοχής της Αθήνας, αφετέρου η όλη διαδικασία ξεκίνησε από μία από τις πιο υποβαθμισμένες περιοχές του κέντρου.

Η κριτική επιτροπή, λοιπόν, χαιρέτισε την επαναφορά του θεσμού στο κέντρο της Αθήνας, και αντιμετώπισε με ιδιαίτερη ευθύνη το ρόλο της, ώστε να επιλεγεί ως πρώτο βραβείο η καλύτερη αρχιτεκτονική πρόταση, που αφενός να ικανοποιεί τους στόχους και τα κριτήρια της προκήρυξης, αλλά κυρίως να προτείνει την ανάπλαση της πλατείας με ευαισθησία και "προσοδικία", ώστε να αποτελέσει, εκτός από μία επιτυχημένη αρχιτεκτονική παρέμβαση σε ένα δημόσιο χώρο, και μία αρχή για τον κοινωνικό της μετασχηματισμό, για ένα μέλλον χωρίς αποκλεισμούς».

Και στη συνέχεια υπογράμμισε:

«Ο διαγωνισμός καλούσε τους αρχιτέκτονες να μην προτείνουν απλώς "μία ωραία διαμόρφωση", αλλά να τους απασχολήσει η ιστορικότητα και το μέλλον της περιοχής, καθώς και η σύνδεσή της με γειτονικούς

πόλους ενδιαφέροντος, και, συγκεκριμένα, η νέα Πλατεία Ξουθού και η Βαρβάκειος Αγορά. Μέσα σε αυτό, λοιπόν, το πολύπλοκο πλαίσιο, στις προτάσεις διακρίθηκε περισσότερο η ανησυχία για το μέλλον της περιοχής, παρά η σύνδεσή της με τον περιβάλλοντα αστικό ιστό. Η πλατεία αντιμετωπίστηκε με τρεις βασικούς τρόπους:

- ως ένα "δάπεδο" στο οποίο ο πεζός ζει μια αστική περιπέτεια,
- ως μία ευκαιρία για να αποκτήσει η Αθήνα έναν "κήπο",
- ή ως ένα "αστικό δωμάτιο" που τονίζεται με ελαφρά στέγαση.

Η ευαισθησία για τον κοινωνικό της ρόλο εκφράστηκε κυρίως μέσω προτάσεων για μελλοντικές χρήσεις των κτιρίων, όπου η κατοικία παίζει βαρύνοντα ρόλο, εξασφαλίζοντας την "24ωρη" λειτουργία σε εμπόριο, υπηρεσίες, αναψυχή.

Το πρώτο βραβείο διακρίθηκε για την ιδιαίτερη ευαισθησία ανάγνωσης του χώρου, που πατά στην ιστορική μνήμη, αλλά με επιτυχία εξασφαλίζει έναν "κρυμμένο κήπο" για το σύγχρονο παρόν και κυρίως για το μέλλον.

Το δεύτερο βραβείο χαρακτηρίζεται από τη χρήση ενός αερόστατου που αφενός ανήκει στην πόλη, σηματοδοτώντας το ατικό ουρανό, και αφετέρου από μια ενδιαφέρουσα ανάγνωση του ίδιου του χώρου της πλατείας.

Το τρίτο βραβείο χαρακτηρίζεται από μία ποικιλομορφία διαμορφώσεων που διεισδύει στην πόλη και δημιουργεί ενδιαφέρουσες "πορείες-άξονες" που την ενοποιούν με τον περιβάλλοντα αστικό ιστό.

Οι πέντε επιλογές προτάσεων για εξαγορά διακρίθηκαν γιατί παρουσιάζουν, η καθεμία με διαφορετικότητα, σημαντικές αρετές στη διαμόρφωση, αλλά και στην ερμηνεία του ρόλου του χώρου της πλατείας. ▶

1ο ΒΡΑΒΕΙΟ

Προτείνει μια ιδιαίτερα ευαίσθητη ανάγνωση του χώρου, μια αναζητήση «προσδοκίας και ελπίδας» μέσω του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού. Κατά αυτή την ανάγνωση του χώρου αναδεικνύονται τόσο η κοινωνική του διάσταση όσο και τα ιστορικά του ίχνη, που ενσωματώνονται με επιτυχία στον αρχιτεκτονικό και πολεοδομικό σχεδιασμό.

Ο «κρυμμένος κήπος» αναβαθμίζει με ήπιο τρόπο την περιοχική μελέτης και αναστρέφει τον «ασφυκτικό» χαρακτήρα της. Εργαλεία της επέμβασης είναι η φύτευση, το σκάμμα, οι αναβαθμοί, που μαζί με τα αναρριχώμενα φυτά στις όψεις των κτιρίων, δημιουργούν ένα ευχάριστο μικροκλίμα.

Αρχιτέκτονες: **Ματθαίος Παπαβασιλείου, Βαλεντίνα Καρβουντζή.**

Συνεργάτες αρχιτέκτονες: **Αγγελική Ζιούνα, Νατάσσα Χολή.**

3ο ΒΡΑΒΕΙΟ

Η ανομοιογένεια και η ποικιλομορφία της διαμόρφωσης του

χώρου της πλατείας, σε συνδυασμό με τη δημιουργία ενός ευδιάκριτου άξονα παράλληλα προς την κύρια διάσταση της πλατείας και κάθετα στη σύνδεση με τη Βαρβάκειο Αγορά, αποτελεί το κύριο σχεδιαστικό εργαλείο της πρότασης για την ένταξη της πλατείας στο περίρι αστικό περιβάλλον. Η οριζόντια διαστρωμάτωση με ζώνες διαφορετικών υλικών, διεισδύει στους περιβάλλοντες δρόμους και ενισχύει την αντιληπτικότητα των προσβάσεων, δημιουργώντας ένα ευδιάκριτο χαρακτήρα του ρόλου της πλατείας. Η χρήση φυτεμένων επιφανειών και ανακυκλωσμων υλικών συμβάλλει στη δημιουργία ενός ενδιαφέροντος βιοκλιματικού «χαλιού». Οι πράσινοι ημιπαίθριοι χώροι θα συμβάλουν πιθανώς στην επανακατοίκηση της περιοχής, γεγονός που κρίνεται θετικό.

Αρχιτέκτονες: **Διονύσης Ζαχαριάς, Αλεξάνδρα Στράτου, Φίλιππος Φωτιάδης.** Συμμετέχουν, επίσης, στην ομάδα μελέτης οι: **Θεοδώρα Μουστάκη, Ηλίας Πίτσιος, Μαρίλια Τρωγάδα, Νικόλας Ευθυμιάδης, Σταύρος Βάντερβιλτ, Μέλανι Αλκίδη.**

ΠΛΑΤΕΙΑ ΘΕΑΤΡΟΥ

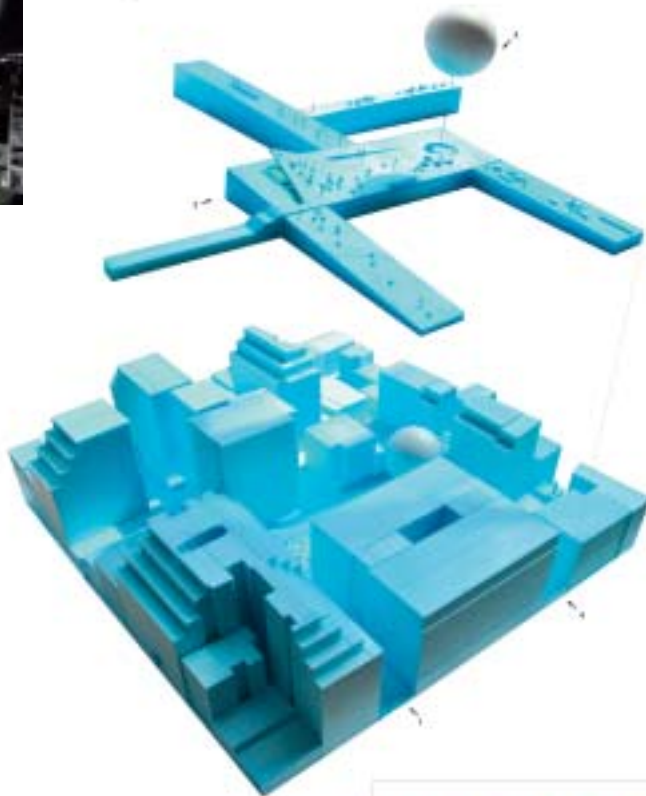
11011

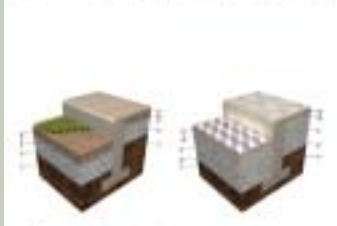
2ο ΒΡΑΒΕΙΟ

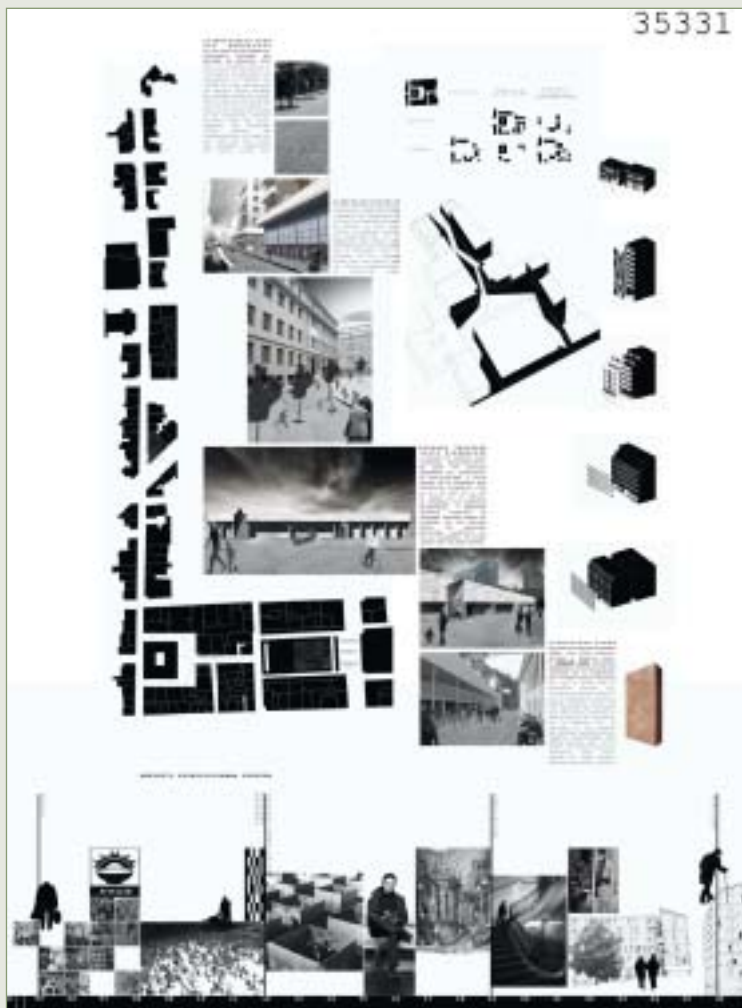
Η πρόταση ενεργοποιεί την περιοχική παρέμβαση, έλκοντας νέες δραστηριότητες στον αστικό ιστό. Η χρήση του αερόστατου θα προβάλει τη γειτονιά στον ουρανό. Το αερόστατο είναι μια κινητή, εφήμερη κατασκευή, που χαρακτηρίζει την πλατεία, καθώς θα αποτελεί στοιχείο ενός καινούριου περιγράμματος του αθηναϊκού ουρανού. Η διπλή κλίμακα, που εξασφαλίζεται από το αερόστατο (ανήκοντας τόσο στην πόλη, όσο και στην πλατεία) δημιουργεί ένα εξαιρετικό περιβαλλοντικό εργαλείο, καθώς παρέχει ένα νέο παρατηρητήριο για την πόλη της Αθήνας. Ο χώρος κάτω από το κεκλιμένο επίπεδο θα μπορούσε να ερμηνευτεί, όχι μόνο ως χώρος καφενείου και εξυπηρέτησεων, όπως προτείνεται από το μελετητή, αλλά και ως μία υποθετική δυνατότητα σύνδεσης με το αθηναϊκό υπέδαφος (αρχαιότητες).

Αρχιτέκτονες: **Joao Prates Ruivo, Raquel Maria Oliveira.**
 Ιστορικός Αρχιτεκτονικής: **Βασίλης Οικονομόπουλος.**

10263

Θεώρηση του χώρου

Η πρόταση χαρακτηρίζεται από μια συνολική θεώρηση του χώρου σε σχέση με την ευρύτερη περιοχή της Αθήνας. Επίσης, από ένα γενικότερο προβληματισμό σε σχέση με τον κοινωνικό και οικονομικό ρόλο της περιοχής, σήμερα και έπειτα από την υλοποίηση προγραμμάτων ανάπλασης. Η πρόταση επιλύει με καθαρότητα και απλότητα τις συνδέσεις της περιοχής με την οδό Μενάνδρου και τη Βαρβάκειο Αγορά. Χρησιμοποιώντας ως εργαλείο τη «σκιιά» παράγει ένα λιτό και ταυτόχρονα δυναμικό επίπεδο «δάπεδο» που κατευθύνει τις κινήσεις. Τα απλά υλικά, που υιοθετεί η πρόταση, αποκτούν ιδιαίτερη αξία, διαμορφώνοντας αστική κλίμακα.

Η παρουσίαση διακρίνεται από αναλυτική και σχεδιαστική ποιότητα.

Αρχιτέκτων: **Παρασκευή Φανού.**

Συνεργάτης: Φοιτήτρια Αρχιτεκτονικής **Αδαμαντία - Μαρία Φύτου.**

ΙΣΟΤΙΜΕΣ ΕΞΑΓΟΡΕΣ

Κρυφός κήπος

Η ιδιαιτερότητα της πρότασης συνίσταται στη σύλληψη του χώρου ως «κρυφού κήπου», δημιουργώντας ένα ισχυρό χαρακτήρα σε αυτό το μικρό «δωμάτιο» της πόλης, που ενισχύει την οικειοποίηση του χώρου και την επαναφορά της κατοίκησης στον τόπο. Αυτός ο κήπος λειτουργεί ως αντίστιξη του δημόσιου χώρου της Πλατείας Θεάτρου με τους υπόλοιπους αστικούς χώρους, με τους οποίους συνδέεται μέσω της οδού Μενάνδρου

Αρχιτέκτονες: **Κωνσταντίνος Πανταζής, Μαριάννα Ρέντζου.**

Συνεργάτες αρχιτέκτονες: **Elizabeth Hughes, Γιώργος Πανταζής, Γιώργος Λιβανός.**

Συνεργάτες φοιτητές Αρχιτεκτονικής: **Jean Sebastian Lebreton, Αργυρώ Βασιλείου.**

Δομικό πλέγμα

Η πρόταση αντιλαμβάνεται την πλατεία ως ένα εσωτερικό και ταυτόχρονα εξωτερικό χώρο του οικοδομικού τετραγώνου. Η δυναμική τής πρότασης συγκροτεί ένα δομικό και οργανωτικό πλέγμα, που καλύπτει το σύνολο της επέμβασης. Οι πράσινοι τοίχοι των «εισόδων» από τους κύριους δρόμους σηματοδοτούν το πέρασμα σε ένα διαφορετικό τόπο, χαρακτηρισμένο από ένα πλέγμα σκiasμού και νυχτερινού φωτισμού.

Αρχιτέκτονες: **Χρήστος Πατρώνης, Γιάννα Πανδή.**

Συνεργάτες αρχιτέκτονες: **Γιάννα Λαζαρίδου, Πηνελόπη Πατσάκη, Άννα Τατσιώνη.**

Σύμβουλος Αστικού Σχεδιασμού: **Γιάννης Πατρώνης, Αρχ. Μηχ.**

Σύμβουλος Μελέτης Χωροκατασκευών: **Κατερίνα Λιάπη, Αρχ. Μηχ.**

Τρίτη διάσταση

Η διαμόρφωση μικρών αναβαθμών παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς διαφοροποιεί, με ήπιο, αλλά διακριτό τρόπο, τις κινήσεις των πεζών, ακολουθώντας τη σύγχρονη τάση του «share space». Η πρόταση ανάπλασης των όψεων με διαφορετικά σκιάστρα αναδεικνύει και την τρίτη διάσταση της πλατείας με ενδιαφέροντα τρόπο.

Αρχιτέκτονες: **Παναγιώτης Δραγώνας, Βαρβάρα Χριστοπούλου.**

Συνεργάτης αρχιτέκτων: **Κωνσταντίνη Καραμπίνη.**

Συνεργάτες σπουδαστές Αρχιτεκτονικής: **Αλεξάνδρα Τσαμπίκα - Μάνου, Γεωργία Συριοπούλου.**

Κλειστή αυλή

Η πρόταση αντιλαμβάνεται την περιοχή μελέτης ως κλειστή αυλή και ασχολείται με την πολεοδομική προσέγγιση και την ένταξη των μελλοντικών χρήσεων, που οι επεμβάσεις θα προκαλέσουν. Παρ' όλο που υπάρχει σαφής τονισμός των πορειών, ταυτόχρονα δημιουργούνται χώροι στάσεων - οικειοποίησης του χώρου. Η φυσιογνωμία του δαπέδου με μορφή μωσαϊκού αντανακλά το ενδιαφέρον των μελετητών για τον πολυ-πολιτισμικό χαρακτήρα της περιοχής με εύστοχο τρόπο. Επίσης, κρίνεται ενδιαφέρουσα η επεξεργασία των όψεων της περιβάλλουσας περιοχής.

Αρχιτέκτονες: **Νέστορας Κανέλλος, Δέσποινα Παυλίδου, Αντώνιος Μόρας, Αθανάσιος Σακκάς.**

